Savjetovalište za djecu, mladež i obitelj GDCK Rab

Do otvaranja Savjetovališta došlo je zbog evidentne potrebe za pomoći i podrškom djeci i mladeži tijekom dinamičnog procesa emocionalnog, socijalnog i intelektualnog rasta i razvoja, te pomoći roditeljima i drugim osobama koje su u svakodnevnom kontaktu s djecom i mladeži, a sve u cilju poboljšanja kvalitete života. Rosanda Krstinić Gušćić, nakon što se radom u privatnom dječjem vrtiću Snoopy uvjerila u potrebu za takvim oblikom pomoći, s kolegama psiholozima kreće s inicijativom otvaranja Savjetovališta. Značaj inicijative je prepoznat od tadašnje gradske vlasti, i Savjetovalište (tada pod nazivom Psihološki savjetovališni centar), uz financijsku podršku iz gradskog proračuna, dobiva prvi prostor na korištenje u Pučkom otvorenom učilištu, tadašnjem Narodnom sveučilištu Rab, u studenom 1998.

Otvaranjem novog Doma zdravlja umjesto dotadašnje neadekvatne, ali tada jedino moguće prostorije, iako potpuno nepristupačne invalidima, Savjetovalište 2003. dobiva novi prostor. Preseljenjem u prizemlje novog Doma zdravlja značajno je poboljšan rad, od pristupačnosti invalidima, do ljepšeg i djeci ugodnijeg prostora, mogućnosti rada u grupi, te blizine specijalista s kojima je povremeno potrebna suradnja (pedijatar, psihijatar, spec. školske medicine…). Od 2004. godine Savjetovalište obavlja svoju djelatnost u okviru programskih aktivnosti Gradskog društva Crvenog križa Rab, uz daljnju dominantnu financijsku podršku Grada Raba, od 2003. i Hrvatskog crvenog križa u programu prevencije ovisnosti, te u 2007. godini prvi put uz financijsku pomoć Županije primorsko-goranske.

Rad je organiziran kao trosatno/peterosatno dežurstvo tri dana u tjednu, a svaki terapeut jedan određeni dan. Sukladno potrebama i interesima korisnika organizira se volonterski rad u ostalim danima. Usluge za korisnike su besplatne i Savjetovalište je otvoreno svim građanima bilo da pomoć traže sami ili su od nekoga upućeni (dječji vrtić, osnovna i srednja škola, Centar za socijalnu skrb, liječnici...).

Područja rada Savjetovališta su problemi nerazumijevanja samoga sebe, osobna nesigurnost, loša organizacija vremena, nepoznavanje tehnika učenja, školski neuspjeh, osjećaj usamljenosti, nezadovoljavajući odnosi s drugima, psihosocijalni stres, tjeskoba, strah, loše vještine komuniciranja, obiteljski problemi, problemi ponašanja suspektni na ovisnost, delikventna ponašanja...

Osnovna djelatnost je individualni, grupni i obiteljski savjetodavni, edukacijski i terapijski rad, a specifična djelatnost je preventivni rad s ciljem zaštite mentalnog zdravlja, prevencija bolesti ovisnosti, te rad koji proizlazi iz uspostavljene suradnje s Centrom za socijalnu skrb Crikvenica – Podružnica Rab na način da se djeca i mladi kojima su izrečene sudske mjere upućuju po posebnoj obvezi javljanja u Savjetovalište, pri čemu terapeut daje mišljenje Centru. Ovaj vid suradnje daje mogućnost intenzivnije skrbi o visokorizičnoj skupini djece i mladih. Djeca s posebnom obvezom se zadržavaju u višemjesečnom tretmanu i u kontroli stručne osobe, što je ujedno i uspostavljanje kontakata u kompleksnim obiteljskim konfliktima.

Višegodišnji razlozi dolaska korisnika i njihova ostajanja u tretmanu su loša komunikacija u obitelji, teškoće u odgoju djeteta, neusklađenost odgojnih postupaka, fizička ili psihička agresija u obitelji, suspektna zlostavljanja djece, razvojne krize i strahovi kod djece i mladih, separacijske teškoće, školska fobija, eksperimentiranje s alkoholom i lakim drogama, alkoholizam i druge ovisnosti u obitelji, suspektne ovisnosti kod djece i mladih, djeca s posebnim potrebama – teškoće u razvoju, nadarena djeca te djeca s invaliditetom.

Što posebno istaknuti?

Cilj PROGRAMA PREVENCIJE OVISNOSTI je smanjiti prirast broja ovisnika na otoku izobrazbom različitih subjekata koji žive i rade s mladima, pravodobno pomoći rizičnoj populaciji Raba, stvarati vrijednosti koje isključuju ovisnički stil života te razviti svijest i odgovornost građana Raba na ovom području.

Na području Grada Raba, koji je i financirao projekt, provodio se "Modularni program primarne prevencije ovisnosti 2003. – 2006.". Program su provodile stručne osobe Hrvatskog futurologijskog društva, pod vodstvom dr. sc. Marka Mušanovića, sa Filozofskog fakulteta u Rijeci, uz angažman stručnjaka različitih specijalnosti, pedagoga, psihologa, psihijatara, psihoanalitičkih i drugih psihoterapeuta, sukladno potrebama projekta. Sudionici s područja Grada Raba bili su odgajatelji dječjeg vrtića, učitelji razredne i predmetne nastave OŠ, profesori Srednje škole, treneri i članovi udruga, članovi upravnih tijela Grada. Godine 2004. proveden je program "Teatrom i tribinama protiv ovisnosti" (OŠ i Grad Rab), te program Savjetovališta pod nazivom "Budimo odgovorni roditelji".

U okviru Savjetovališta provodi se Program prevencije bolesti ovisnosti HCK, s dvanaest sati mjesečno, uz nužan dodatni volonterski rad. Od četrdeset gradova u Hrvatskoj, koji su uz financijsku potporu HCK 2003. godine započeli ovaj program, još u pet gradova, među kojima je i Rab, Savjetovalište provodi planirani program.

Završetkom projekta "Modularnog programa primarne prevencije ovisnosti 2003. – 2006." Savjetovalište je 2007. godine bilo samostalni nosilac programa u mjesecu bor-

be protiv ovisnosti pod nazivom "Svakome je pomoć potrebna i svatko može drugome pomoći – naučimo zajedno". Osmišljen je rad kroz radionice za roditelje, učenike od petih do osmih razreda OŠ te učenike Srednje škole.
Tijekom prvih pet godina rada u kontinuiranom tretmanu je bilo 141 dijete, te sveukupno više od 300 korisnika. Među korisnicima je bilo oko 15% osoba s problemom ovisnosti, bilo koje faze. Samo u 2007. godini bilježi se 265 korisnika u individualnom radu, 10 korisnika u grupnom radu te 23 korisnika u programu prevencije ovisnosti – grupni rad.

Kako dalje?

Savjetovališta kod nas i u drugim dijelovima svijeta namijenjena su prevenciji i tretmanu poremećaja u ponašanju djece i mladih, a slijedeći potrebe i impulse iz zajednice i svih njenih specifičnosti i segmenata, s posebnim naglaskom na potrebe suvremene obitelji u toj i takvoj zajednici. Prema Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, svako dijete ima pravo na normalan život, rast i razvoj, što podrazumijeva i pomoć u odrastanju, pomoć u susretu s razvojnim teškoćama, pomoć u socijalnoj deprivaciji ili pomoć u rizičnim uvjetima odrastanja. Potreba prevencije rizičnih oblika ponašanja, kao i njeno unapređenje u smjeru veće učinkovitosti mora biti prepoznata i kao nacionalni interes i biti sastavni dio svakog civilnog društva, ali i kada je prepoznata, moramo činiti više kroz edukaciju i pomoć roditeljima, koji jedini mogu dovesti do trajne promjene i zaustaviti ili prekinuti generacijski prijenos traume ili nepoželjnoga ponašanja.

Obitelj se, bez obzira na njene raznolike elemente, prepoznaje kao socijalna jedinica koja gradi i održava društvenu zajednicu. Obiteljsko zdravlje je ne samo zbroj zdravlja njenih članova, nego i više od toga. Upravo u obitelji se pojedinac prepoznaje kao bolestan, kao što se i slom obiteljskoga integriteta može pripisati različitim bolestima pojedinca od narkomanije, alkoholizma do mentalnih bolesti, dok istovremeno različita rizična ponašanja, pa i bolesti ovisnosti, mogu proizaći iz dezintegrirane obitelji. Ovakav pristup značajno pojednostavljuje problem, ali ne daje rješenje ili recept, već nas iznova vraća na potporu zajednice ili države koja u svojoj "mreži socijalne zaštite" nema organizirane terapeutske pristupe individuama i obiteljima u kriznim situacijama, ili je potreba za njima prepoznata prekasno ili, ako su i organizirane, nisu svima jednako dostupne. Mentalno zdravlje tako, u perspektivi postaje jedno od najdragocjenijih sredstava za zdrav i harmoničan razvoj našeg društva. U studijama o prevalenciji dolazi se do podataka da 15% populacije ima mentalnu bolest koja se može dijagnosticirati, od čega je 50% njih pogođeno neurozama, u prvom redu depresivnog tipa, 25% pati od teških funkcionalnih psihotičnih i kognitivnih poremećaja, a preostalih 25% od mentalnih bolesti povezanih s ovisnošću. A. Freud u svojoj knjizi "Normalnost i patologija djece" upućuje da ono što se pokušava kroz razvoj uspostaviti jest "uspješan put od ovisnosti do emocionalnog samopouzdanja". Ukoliko na tom razvojnom putu dijete ili obitelj zatreba pomoć, ona mu preventivno treba osigurati emocionalno samopouzdanje, samopoštovanje, jer u protivnom, razvojni put može ići iz jedne "primarne" ovisnosti do bolesti ovisnosti. "Razvoj adolescentnog ega ovisit će o njegovoj sposobnosti suočavanja sa stvarnošću i učenja kako bi se prilagodljivo nosio s njom. Droge postaju zamjena za stvarnost ili njezino izbjegavanje, otežavajući tako razvoj ega i adolescent putem ovisnosti uvijek iznova prikriva svoje slabe sposobnosti prilagodbe." (S. Nikolić, M. Marangunić i suradnici "Dječja i adolescentna psihijatrija").
Kako svako devijantno ponašanje ima svoj normalni ekvivalent u najranijem razvoju, svaka prevencija ima smisao u ranom prepoznavanju i pravovremenom psihoterapijskom obuhvaćanju i djeteta i obitelji.
Pod psihoterapijom podrazumijevamo određeni psihološki čin koji se poduzima u svrhu ozdravljenja od psihološke bolesti, tj. fizioloških i emocionalnih smetnji, ali znanja iz psihoterapijskih tehnika možemo koristiti u partnerskom odnosu sa i za obitelji, kako bi obitelj, pa i dječji vrtić i škola, bolje brinuli za svoju djecu ili učenike. Na taj način postajemo dio strategije SZO-a s ciljem zaštite mentalnog zdravlja djece i adolescenata. Ovakav pristup postavlja potrebu modificiranja postojećih Savjetovališta u psihoterapijske centre ili centre za zaštitu mentalnog zdravlja kao mjesto provođenja prevencije i stručne pomoći za djecu, mladež i obitelj. U takvim bi se centrima provodili i različiti modeli edukacije odgojitelja, učitelja, profesora, liječnika i roditelja, a sve sa ciljem razvijanja senzibiliteta i empatijskoga kapaciteta za razvojne probleme djece i mladih, što je najučinkovitija prevencija.
Pomoć kroz Savjetovalište, u intenzivnom procesu sazrijevanja i odrastanja, od najranije intervencije u dijadi majka – dijete, do uključivanja očinske figure u odgoj, preko najdinamičnijeg i najrizičnijeg adolescentnog razvoja, trebala bi biti obaveza svakog razvijenog društva i zdrave zajednice. Takva pomoć može se realizirati kroz civilna organiziranja, ali uvažavanje i razumijevanje te potrebe od strane zajednice mora se podignuti na višu razinu koja će omogućiti njeno institucionaliziranje, te tako osigurati potrebnu stručnost uz materijalne i tehničke uvjete.
Zaštita duševnog, mentalnog zdravlja djece i mladeži mora postati nacionalni prioritet, i prioritet svake zajednice.
Voditeljice programa tijekom deset godina postojanja i rada Savjetovališta bile su Rosanda Krstinić Gušćić, prof. psihologije, Branka Staničić Kuparić, prof. psihologije i Biserka Jureša, prof. psihologije.

"Društvo će imati svoju budućnost, ako sadašnjost ozbiljno shvatimo, a budućnost izvire iz zdrave obitelji", D. Winnicot.

Branka Staničić Kuparić, prof. psihologije
Rosanda Krstinić Gušćić, prof. psihologije, psihoanalitička psihoterapeutkinja djece i adolescenata
branka.stancic-kuparic@ri.t-com.hr